

betreunde, hoopte, dat deze spoedig ongedaan gemaakt zou worden, en dat zij, slechts door „melk” en niet door vaste spijze gevoed, zich onbekwaam acht nu en in de toekomst zich een oordeel over deze droevige zaak te kunnen vormen. Sterker nog, ze acht de in het geding zijnde kwesties voor Indië zaken van „secondair belang” en „het een roeping van Godswege”, dat de Geref. Kerken in Indië zich van een uitspraak over de geschillen onthouden”.

Terecht rees dan ook bij de Vrijgemaakten de vraag, of de Syn. Kerk te Batavia eenzijdig het kerkverband met haar zusterkerk en anderzijds de gedane schorsingen en afzettingen, welke in den Naam des Heeren uitgesproken werden, nog serieus nam.

Gelijktijdig — en dat streed er mede — achten de Kerken alhier zich wel capabel om „op eigen beenen” te gaan staan (alsof ze dat in het verleden niet deden) en via de Synode van de Syn. Geref. Kerken in Nederland tot z.g.n. „zelfstandigwording” over te gaan.

De Vrijgemaakte broeders hebben langen tijd een afwachthouding aangenomen en daarmede de Kwatangkerk de volle gelegenheid gegeven zich te bezinnen op haar houding t.o.v. de binding aan 1942 en 1946 en de gedane tuchtmateregelen. Daarbij is rekening gehouden met de omstandigheid — die zich overigens in Nederland ook voordoet —, dat de in het geding zijnde zaken niet „leven” in de gemeente.

Doch nu meenen zij voor Gods aangezicht niet meer in gehoorzaamheid te leven door de institueering van de Kerk te Batavia voor onbepaalde tijd uit te stellen.

Duidelijk is nu komen vast te staan:

a) De Kwatangkerk te Batavia maakt door woord en daad deel uit van de Syn. Geref. Kerken in Nederland en conformeert zich niet alleen dus — zolang het tegendeel niet blijkt (in den Syn. gedachten-gang) — met de leerbeslissingen van 1942 en 1946, maar neemt ook de schorsingen en afzettingen voor haar rekening.

Zoo zond zij een afgevaardigde naar de Zwolsche Synode van 1946, blijft nog correspondentie onderhouden met de Syn. Kerken en beriep onlangs nog den Syn. predikant ds. C. Gilhuis.

b) Deze kerk, hoewel zij in het voormelde kerkverband leeft, acht het „een roeping van Godswege” zich te „onthouden” van een toetsing van de genomen leerbeslissingen, van de binding eraan en van de gedane tuchtoefening aan Gods Woord en de Kerken-orde. Afgaande op deze wilsverklaring (want in feite heeft zij haar keuze reeds gedaan), wenscht zij dus in strijd te komen en te blijven met art. 31 K.O., dat haar opdraagt de besluiten van meerdere vergaderingen voor vast en bondig te houden. Daarmede tracht zij uit haar kerkrechtelijke verantwoordelijkheid te vluchten.

c) Was het de Kwatangkerk ernst geweest zich wegens onbekendheid met de in het geding zijnde zaken voorloopig te onthouden van een oordeel, dan

had zij nimmer de correspondentie geopend met Kerken, aan welke, doordat zij na 1942 er een belijdenis bij hadden gekregen, voor Indië iets nieuws, zelfs iets vreemds was toegevoegd, of zou zij, zoo zij dit later pas bemerkte, haar correspondentie met die Kerken voorloopig opgeschort hebben, totdat haar na ernstige studie duidelijk zou zijn geworden, wat er in Nederland tijdens den bezettingstijd kerkelijk voorgevallen was. Deze voorbarige keuze spreekt des te sterker, wanneer men in rekening brengt, dat de Vrijgemaakte Kerken nog op precies denzelfden grondslag staan als de Indische Geref. Kerken in 1940.

d) De Syn. Geref. Kerk alhier heeft besloten de z.g.n. „Zelfstandigwording van de Geref. Kerken in Indonesië”, welke sterk door politieke factoren beheerscht wordt, op de a.s. z.g.n. Zendingsynode van de Syn. Geref. Kerken aan de orde te stellen²⁾, zonder van te voren een oordeel uit te spreken over de genomen leerbeslissingen en gedane tuchtoefening. Zij vlucht daardoor uit de door God naar haar toegebrachte moeilijke beslissingen en kiest eigen kerkelijke wegen, daarmede zichzelf en haar autoriteit stellende boven Christus en het Heilig Evangelie. De in Christus' naam gedane tuchtoefeningen worden, terwijl de kerkeraad zich zelfs incapabel acht om er over te kunnen oordeelen, op duidelijke wijze gekleinereerd en de uitspraken over doop en verbond „van secondair belang” geacht, eveneens zonder kennis van zaken genomen te hebben of ook maar te kunnen of willen nemen. Uit deze innerlijke tegenstrijdigheid blijkt overduidelijk, dat we hier te doen hebben met kerkelijke diplomatie, welke strijdt met de eenvoudige geloofsgehoorzaamheid.

Dit zijn wel de voornaamste overwegingen, die de vrijgemaakte broeders vlug deden concludeeren, dat de Kwatangkerk zich bij herhaling losgemaakt heeft van haar belijdenis en kerkenorde en zich kennelijk wenscht te onthouden van het bewandelen van den normalen kerkrechtelijken weg.

Zij achten zich dan ook van Godswege geroepen zich niet weer opnieuw te voegen onder het Synodale juk, waarvan ze zich nog maar kort geleden vrijgemaakt hebben.

Na de institueering van de Kerk te Batavia van 13 April j.l. blijven zij verlangend uitzien naar hereniging in den weg van bekeering, zullen daarvoor den Koning der Kerk vuriglijk bidden en niet nalaten de dwalende broeders in de Kwatangkerk individueel en collectief, mondeling en schriftelijk tot vrijmaking op te wekken.

Speciaal met het oog op de uit Nederland vertrekkende militairen, die tot de IIe Divisie behooren, zij vermeld, dat de kerkdiensten gehouden worden in de

¹⁾ Dit is de officiële kerkelijke terminologie, alhier gebruikt.

²⁾ Afgedacht nog van de separatistische tendenz, die eruit spreekt.

loovigen bedoeld worden zal niemand dunkt mij zoo dwaaselijk zijn om tegen te spreken, vermits dezelfde woordelijke aanspraak ook gedaan wordt in het formulier des Nachmaals, alwaar men zeker toch wel in den eigenlijken zin des woords, daardoor geloovigen verstaan zal”.

C. De vragen welke door de ouders of getuigen beantwoord moesten worden, Daarin wordt immers o.a. gevraagd, „of ze niet bekennen dat ze (namelijk onze kinderen) IN CHRISTUS GEHEILIGD zijn!”

Als Smeedes aan het „in Christus geheiligd zijn” is toegekomen, worden we natuurlijk één en al oor! Dat geheiligd-zijn-in-Christus is immers het sleutelbegrip in de oude dogmatische worsteling omtrent doop en verbond!

Volgens dr. Smilde bestond er, temidden van allerlei begripsverwarring omtrent deze heiligheid, onder de „Vaders der Scheiding” in dit opzicht, althans „een merkwaardige eenstemmigheid”. Ze vatten deze heiligheid z.i. allen op als een „inwendige, zaligmakende genade”.²⁾ Dit uit Smilde's mond vernemende, luisteren we nu met des te scherper aandacht naar den zich als paladijn van den meest kuyperiaanschen afgescheiden dominee, n.l. ds. Scholte, opwerpenden ouderling. Wat zal hij zeggen? Hoort z'n woorden: „Dat hier geene uitwendige of inwendige heiligheid, maar eene verbondsheiligheid bedoeld wordt, gelijk BRAKEL in zijn Redelijke Godsdienst, Deel I, pag. 969 uitdrukt, blijkt wederom uit art. 17 der Canones straks aangehaald”!!!!³⁾

²⁾ a. w. p. 273.

³⁾ In de editie Bolle² p. 979. We lezen daar: „Geheiligd zijn, wil niet zeggen, dat kinderen nu in waarheid het beginsel des geloofs, der wedergeboorte, en heiligmaking deelachtig zijn; ook niet, dat alle de te doopen kinderen, en bijzonder dit mijn kind uitverkoren is, bekeerd en zalig zal worden; maar in 't gemeen dat de kinderen der bondgenooten, uit kracht van het verbond met de bondgenooten en hunne kinderen opgericht, de goederen deszelfs in recht hebben, en in bezitting zullen deelachtig worden, in tegenstelling van de kinderen dergenen, die geen bondgenooten zijn, dewelke geene beloften hebben in het Woord, latende de zaligheid, als ze jong sterven, aan de vrije en verborgene handelingen Gods, zonder het een of het ander met fundament daarvan te kunnen zeggen. En dewijl de kinderen der bondgenooten

Militaire Cantine, Soendaweg 47, Batavia, en dat het adres van den scriba is:

Sergt. W. van Veelen, leger nr. 160214000 K.M.G. — L.M.D.

Veldpostkantoor, Batavia.

Het verdient aanbeveling het laatste adres te vermelden op de reisattestatie, welke de naar Indië vertrekkende militairen medekrijgen, opdat ze hun attestatie aldaar kunnen indienen, voor het geval ze te Batavia gelegerd worden.

Wil men den Scriba persoonlijk bezoeken, dan is het adres: Javahotel, Rijswijk 5, Kamer 20.

L. A. F. GODSCHALK J. Aan.

Batavia, 21 April 1947.

[Laat ieder, dien het aangaat, deze adressen noteren en doorgeven. Redactie.]

STUDENTEN.

28 April 1947 is opgericht te Groningen de Vereniging van Geref. Studenten. (Naam: „Hendrik de Cock”).

Alle Geref. Studenten worden dringend verzocht zich hierbij aan te sluiten, omdat in de huidige verwarrende omstandigheden, de ontwikkeling van het Geref. Studentenleven meer dan ooit noodzakelijk is. Aankomende studenten voor den cursus '47-'48 kunnen zich voor inlichtingen wenden tot onderstaand adres:

K. HUIZINGA,
Coehoornstraat 2a, Groningen.
(Vacantie-adres:
Fok 6a, Heerenveen.)

OPVOEDING EN ONDERWIS

S.S.R. EN DE GRONDSLAG DER DRIE FORMULIEREN.

IV.

Heeft dus ieder gereformeerd student de taak, getuige te zijn van Jezus Christus, dit kan niet de taak zijn van de S.S.R. en zeker niet in haar hedendaagsche constellatie. Trouwens evangelisatie is de taak van de Kerk. Ik ben zelfs van overtuiging, dat dat de doodsteek zou zijn voor de S.S.R. Juist vanwege haar zoogenaamde „interkerkelijkheid”.

Want evangelisatie mag nooit z.g.n. „interkerkelijk” zijn. Beter: niet-kerkelijk-gericht zijn.

Aan de wereld den Christus brengen en Hem tegelijkertijd losscheuren van Zijn lichaam, de Kerk, is dwaasheid. Bovendien, wij vergaderen de Kerk niet; maar..... Christus vergadert Zich van het begin der wereld tot aan haar einde een gemeente, de Kerk. Wij moeten en mogen daarin Zijn medearbei-

Zoo gansch zeer rustig en verzekerd schrijft Smeedes dit heer. Een echte synodocratische theoloog aanpt van zoo iets nu letterlijk niets. Hij kent ten aanzien van het in-Christus-geheiligd-zijn maar één dilemma: men moet ze of voorwerpelijk-uitwendig noemen of onderwerpelijk-inwendig. Wie voor het ééne kiest, verworpt het andere, en omgekeerd — een derde is er voor hem niet. De theologie, die in de synodocratische leerstellingen haar concrete uitdrukking vindt, is in dit fatale subject-object schema ingeklemd en maakt zich zoo steriel.⁴⁾ Maar voor een goede eeuw zag Smeedes reeds scherper en dieper. Hij is dit schema en deze dilemmatie te boven gekomen en heeft oog voor het gansch andere. Hij kent de VERBONDS-HEILIGHEID uit de reformatische prediking.⁵⁾

niets vertoonen dat voor of tegen is, zoo hebben wij ze niet te onderscheiden, maar hen uit kracht van de belofte voor kinderen Gods te houden, totdat zij het tegendeel vertoonen. Zoodat in Christus geheiligd zijn is, deel te hebben aan Christus.

Geheiligd te zijn, is niet in een uitwendig verbond opgenomen te zijn, want daar is geen uitwendig verbond. De zaligheid des kinds, en niet iets uitwendigs, wordt van de ouders beoogd. De sacramenten zijn geene zegelen van een uitwendig verbond, maar alleen van het genade-verbond, en teekenen en zegelen van de rechtvaardigheid des geloofs; en ook het kind wordt bekend in Christus geheiligd te zijn, dat van geen uitwendig verbond gezegd kan worden. Ook wordt bekend dat het kind voor den doop geheiligd is, en daarom gedoopt moet worden; zoo wordt het dan niet een bondgenoot door den doop, maar het was het al te voren, en te voren was er geen verbond, dan het verbond der genade.”

⁴⁾ Zie voor dit subject-object-schema in de synodocratische theologie de voortreffelijke artikelen van Dr. van den Born in „Ons Kerkblad” het provinciaal orgaan der Kerken in de provincie Utrecht, de Nos. van 5, 12 en 19 April 1947.

⁵⁾ Terecht schrijft Ds E. G. van Teylingen, na zoowel de constructie van een „uitwendige” als die van een „inwendige heiligheid” te hebben afgewezen. „Nu is er nog een derde mening, die aanknoopt bij Calvijn en ook in de historie nooit gezwegen heeft; men vindt haar b.v. bij Brakel, bij vele vroegere „Afgescheidenen” (b.v. T. Bos in a.w.), bij Woelderink: diens uitlegging van 't Doopsformulier en bij vele van de tegenwoordige bezaarden (om van de Amerikaansche Gereformeerden maar te zwijgen). Hier beteekent heiligheid: recht hebben

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

OM HET HART DER REFORMATIE. XI.

Het woord bevat alle beloften Gods, en het geloof neemt ze alle aan. De inhoud van het woord is Christus, de gansche Christus.....

Dr H. Bavinck.

En tenslotte diept Smeedes materiaal op uit het formulier van den kinderdoop. En het wordt weer zeer interessant. Men hoore:

A. Het formulier is niet opgesteld met het oog op de bediening van den doop aan alle kinderen, maar alleen ten behoeve van het doopen van „de kinderen der geloovigen, bijkens het opschrift van hetzelve”.¹⁾ Dit woord geloovigen moet hier „in den eigenlijken zin des woords” worden verstaan. Dit blijkt uit het feit, dat het woord geloovigen in de formulieren „nimmer oneigenlijk gebruikt wordt”. En inderdaad bedoelt het formulier met de kinderen der geloovigen de kinderen „van naast geloovige ouders (zoals men thans spreekt)”. Want boven het formulier staat niet: formulier om de kinderen uit het geslacht der geloovigen te doopen, maar alleen: kinderen der geloovigen, zonder meer.

B. De aanspraak gericht tot de ouders. Deze luidt: „Gefleiden in den Heere Christus”. Dat hiermee „ge-

¹⁾ Smeedes heeft zonder twijfel een uitgave van het doopsformulier voor zich gehad, dat als opschrift droeg het bekende: „Formulier om den heiligen doop te bedienen aan de kleine kinderen der geloovigen”. Dit opschrift is nog te vinden boven het formulier zooals dat achter den bundel „Psalmen en Gezangen”, welke in opdracht van de algemeene Synode der Ned. Herv. Kerk opnieuw verzameld en bewerkt werd, is afgedrukt. Het oorspronkelijke opschrift van dit formulier luidde: „Forme om den heiligen Doop uit te richten”. De officiële editie der Gereformeerde Kerken heeft: „Formulier om den Heiligen Doop aan de kinderen te bedienen”.

te adres te ver-
naar Indië ver-
at ze hun attest-
het geval ze te

zoeken, dan is
mer 20.

CHALK J. Aan.

adressen notee-

ngen de Vereeni-
: „Hendrik de
ingend verzocht
de huidige ver-
keling van het
noodzakelijk is.
us '47-'48 kun-
tot onderstaand

JIZINGA,
t 2a, Groningen.
tie-adres:
Heerenveen.)

ENTI
RWUS
ER-DRIE

IV.

ent de taak, ge-
kan niet de taak
ir hedendaagsche
is de taak van
ing, dat dat de
st vanwege haar

„interkerkelijk“
en en Hem tege-
am, de Kerk, is
n de Kerk niet;
ch van het be-
sen gemeente, de
Zijn medearbeit-

rd schrijft Sme-
te theoloog aan-
kent ten aanzien
kent een dilemma:
ndig noemen of
t éne kiest, ver-
een derde is er
synodocratische
ting vindt, is in
kleid en maakt
goede eeuw zag
ij is dit schema
en heeft oog de
de VERBONDS-
the prediking.⁵⁾

too hebben wij ze
cht van de belofte
zij het tegendeel
d zijn is, deel te

endig verbond op-
itwendig verbond
uitwendig, wordt
zijn goede zegelen
van het genade-
rechtvaardigheid
ekend in Christus
et verbond gezegd
et kind voor den
moet worden; zoo
r den doop, maar
s er geen verbond.

In de synodocrati-
celen van Ds van
niaal orgaan der
s. van 5, 12 en 19

lingen, na zoowel
die van een „in-
en. „Nu is er nog
alvijn en ook in de
indt haar b.v. bij
idenen“ (b.v. T.
ms uitlegging van
tegenwoordige be-
e Gereformeerde
heid: recht hebben

ders, Zijn getuigen zijn. Als Hij Zich Zijn Kerk ver-
gaderd, wijst Hij natuurlijk die Kerk ook een adres
aan hier op aarde, in Leiden, in Amsterdam, in Gro-
ningen, in Kampen. Daar en daar hebt gij U te ver-
gamen, om Mijn Woord te hooren, om in Mijn Naam
samen te zijn. Aan die Kerk heeft Hij geschonken
„engelen“, d.z. predikanten, ouderlingen en diakenen;
kortom een organisatie om haar in stand te houden,
om haar te weiden. Het is absurd om te denken, dat
Hij gewild zou hebben, dat in één en dezelfde plaats
3 groepen ambtsdragers zouden zijn, waarvan de
éene den roep zou doen uitgaan: „komt, en stelt U
onder ons opzicht, geloovigen“; en een andere groep:
„neen, luistert niet naar hen, maar voegt U onder o n s
opzicht“; en de derde: „geen van die beide anderen
heeft gelijk, geloovigen, maar hier moet gij zijn!“ Geen
5 minuten gezond verstand zijn noodig om in te zien,
dat een aldus opgevatte pluriformiteit der kerk, ge-
woonweg absurd is. Heeft de organisatie der kerk,
die Christus haar door Zijn Hellen Geest geschon-
ken heeft, in Herders en Leeraars, Opzieners, Dia-
kenen, enz. eenigen zin, en heeft Zijn bevel eenigen zin,
toen Hij zeide: „dat zij allen één zijn“, dan kan het
niet anders, of in één en dezelfde plaats kan maar
één groep ambtsdragers zijn, die de wettige samen-
roep, die de wettige, de ware kerk vertegenwoordigt!
Al de anderen zijn onwettige, valsche samenroepers,
die de schapen, de geloovigen van de wettige, ware
vergadering afhouden; en alzoo niet vergaderen,
maar..... verstrooien!

Het kan daarom niet anders, dan dat de verschil-
kende kerken, ook als zij evangelisatie bedrijven, in
wezen lijnrecht tegenover elkaar moeten staan; al
doen zij ook verder nog zoo hoffelijk tegen elkaar.
Want wat wij gelieven, nog „pluriformiteit“ te noemen,
is niets anders dan in- en inzondige verscheurtheid,
eigenwillige godsdienst, vrucht van ongehoorzaamheid.

U voelt echter ook, dat, zoo S.S.R. aan evangelisatie
gaat doen, zóó als Christus dat eischt, met aanwijzing
van het adres der wettige kerk, in Groningen, in
Leiden, in Kampen, de S.S.R. in haar leden zichzelf
gaat bestrijden.

Wil de S.S.R. blijven bestaan om zich te wijden aan
een speciale taak, aan een beperkte taak, aan een
beperkt deel van de opdracht, die Christus aan alle
geloovigen geeft, dan moet zij zich als Organisatie
verre houden van..... evangelisatie. Dan moet zij
eveneens geen enkel verband aan willen gaan met een
„studentenpredikant“ van eenige kerk. Zou zij dit tóch
doen, dan geeft zij zichzelf in wezen den doodsteek!

Nu wij zoover gevorderd zijn in ons betoog, komt
als vanzelf weer naar voren, de gebrokenheid van het
protestantsch-christelijk leven.

Het is goed, dat wij daar een open oog voor heb-
ben. Dat behoedt ons ook voor zelfoverschatting. Wij
meenen vaak reeds zoo veel te doen in onze christelijke
organisaties, wij zijn zoo gauw geneigd onszelf voldaan
op de borst te kloppen en zelfvoldaan God te danken,

We komen later wel op deze heiligheid terug. Nu no-
teeren we vast Smeedes' visie en vooral ook het feit,
dat hij juist in de Dordtsche leerregels deze heiligheid
beleden acht.

Gedachtig aan den opzet van zijn artikel, laat Sme-
des natuurlijk niet na er op te wijzen, dat alleen
de kinderen der g e l o o v i g e n heilig zijn. Hij ziet
dit ook bevestigd door het dankgebed na den doop,
waarin de geloovigen danken voor wat God hun en
hunne kinderen bewezen heeft.

We hebben hiermede ons relaas over Smeedes' be-
toog beëindigd. We vermelden alleen nog zijn conclusie,
die hij aldus formuleert:

„Het resultaat van mijne belijdenis is dus:

1e. Dat ik geloof dat de kinderen der g e l o o v i g e n
mogen en m o e t e n gedoopt worden op aller-
krachtigste gronden, Gen. XVII: 7, Hand. II: 39,
1 Cor. VII: 14, doch op deze gronden ook alleen.

2e. Dat ook deze alleen gerechtigd zijn tot den
doop, omdat g e l o o v i g e n en hunne kinderen a l-
leen regt aan de beloften hebben, Rom. IX: 6, 7, 8,
Gal. IV: 30.

op de weldaden des Verbonds krachtens de Goddelijke
toezegging. Dit niet als tegenstelling met 't daadwerke-
lijk genieten van die gaven — daarover wordt niet gespro-
ken, het kan zeer wel bij vele kinderen het geval zijn,
voor of onder of na den Doop. Doch deze heiligheid is een
zaak die allen kinderen des Verbonds aangaat, en ze staat,
als de genadige aanneming tot kinderen (Calvijn) in te-
genstelling tot wat in de doopvraag voorafgaat: dat de
kinderen in zonde ontvangen en geboren, ja aan de ver-
doemenis zelve onderworpen zijn. Dit is een opvatting
die niets te maken heeft met de meening dat de doop
zegel zou zijn van een algemeen aanbod van genade. En
die ook naar mijn inzien volkomen recht doet aan de
eerste doopvraag in verband met het gansche doop-
formulier. Er is zoo in 't geheel geen reden voor 't ge-
wongen voorbehoud dat de ouders bij 't beantwoorden
van de eerste doopvraag, op 't standpunt van het Prae-
advies, moeten maken: Ik beken dat onze kinderen in
Christus geheiligd zijn, de uitzonderingen evenwel daar-
gelaten“. Zie: Aard en Aachtergrond van het geschied in de
Gereformeerde Kerken p. 18. Het aanvaarden van deze
visie van het in Christus geheiligd zijn was indertijd een
van de gronden van mijn schorsingsvonnis.

„dat Hij ons tot zooveel in staat stelde“; maar, als
wij even afsteken naar de diepte, wat is al ons werk
dan hoogst gebrekkig. Wat komen er dan een diep-
gaande barsten allerwege openbaar!

Wij zeiden boven, dat de S.S.R. tot taak heeft, het
gereformeerd studentenleven te bevorderen; maar wat
brengt de S.S.R. ervan terecht, zóó als zij nu is;
en..... wat KAN zij ervan terechtbrengen, zóó als zij
nu is?!

Niet veel; want oogenblikkelijk komen diepgaande
verschillen openbaar, die moeten leiden tot principieel
verschillend handelen.

De grondslag der S.S.R. is goed; in theorie. De
grondslag: Gods Woord en de 3 formulieren van
eenigheid. Maar de S.S.R. bestaat uit leden van
vleesch en bloed; de S.S.R. is niet alleen maar iets
hypothetisch, iets fictiefs, iets ongrijpbaars; zij be-
staat uit leden, waarvan de één zus denkt over de
3 formulieren, de ander zóó. Kerkelijk samenleven
bleek toch niet meer mogelijk tusschen leden van ker-
ken, die alle zeggen te staan op de basis van Gods
Woord en de 3 formulieren!

Dat zijn de feiten; die kunnen wij vervelend en
ellendig vinden en voor mijn part: ook goddeloos; en
ik ben het er zelf mee eens; maar feiten zijn
het, die geen sterveling ontkennen kan. Men zou wil-
kens en wetens zijn oogen dicht moeten knijpen, als
men die feiten niet zou willen zien.

Dus samenwerking is onmogelijk? En de S.S.R.
moet maar uit elkaar?

Deze vraag willen wij tot slot nog wat nader bezien.

Ik schreef reeds in Libertas, dat ik de 3 formulie-
ren acht te zijn, HET groote, klassieke erfgoed van
de Groote Reformatie der 16de eeuw.

Een geloofsschat, waar wij God niet dankbaar ge-
noeg voor kunnen zijn; waar wij ons dagelijks meer
in te verdiepen hebben! Waar wij ons leven naar te
richten hebben, willen wij getroust leven en eens zalig
sterven.

U zult dus begrijpen, dat ik er niet gauw voor voel,
een grondslag van een vereniging, als die is: Gods
Woord en de drie formulieren van eenigheid, los te
laten.

Die grondslag blijft dan ook, m.i. mogelijk; maar,
onverkort, alleen voor verenigingen, die haar leden
recruteeren uit één kerkelijke gemeenschap, welke ook
op dienzelfden grondslag staat. Alleen zulk een ver-
eeniging vormt op dien grondslag een werkelijke een-
heid; alleen zulk een vereniging kan vanuit dien
grondslag konsekvent verder bouwen aan de taak,
die zij zich in haar Statuten gesteld heeft. Alleen zulk
een vereniging verdient m.i. terecht het adjectief te
dragen van „Reformatorium“.

Maar elke vereniging, die haar leden recruteert uit
de verschillende kerkelijke gemeenschappen, die zich
uit de gereformeerde kerkelijke gemeenschap der 16de
eeuw ontwikkeld hebben, draagt in zich, de scheuring
die zich in die kerkelijke gemeenschap in de volgende

3e. Dat ik tenvolle overtuigd ben dat dit het ge-
voelen is van onze Gereformeerde Kerk, vervat in de
formulieren van éénigheid en Liturgie.

4e. Dat, vermits nu dezen alleen gerechtigd zijn
tot den doop, dezelfde aan geene anderen dan aan kin-
deren van beide of een van beide g e l o o v i g e
ouders mag bediend worden; terwijl ik, omdat ik niet
over het harte kan, mag of wil oordeelen, een legelijk
voor een' geloovige erkenne, die belijdenis des ge-
loofs aflegt, doch niet hen die alleen verstandelijk
weten en erkennen, dat de leer welke wij verkondigen
waarheid is, zonder toepassing op den belijder zelve,
(Handelingen der Synode gehouden te Amsterdam,
Maart 1836, art. 59) en deze belijdenis met zijn' wan-
del bevestigt.

5e. Dan terwijl hiermede in zeer nauw verband staat
de vraag, op welke kenmerken ik iemand voor een'
geloovige houde, en op hoedanige belijdenis ik den-
zelfden daarvoor erkenne, zoo wete een legelijk dat ik
geen' anderen geloovige kenne, dan dien de formulie-
ren mij zeggen dat te zijn, en dien ik volgens art. 29
kennen kan uit de merkteekenen daar vermeld.

En wat ik nu versta door eene b e l i j d e n i s d e s
g e l o o f s, kan een legelijk zien in het formulier
voor den bejaarden doop, en de vragen
in hetzelfde voorgesteld.

Waarom ik als opziener der gemeente JESU
CHRISTI alhier, mij verplicht gevoele om ernstig te
protesteren tegen alle leeringen en handelingen in
deze gemeente, strijdig met Gods Woord en de daarop
gegronde formulieren der Kerk, waardoor de Sacra-
menten ontheiligd en de toorn Gods over de gemeente
ontstoken wordt, en om welke redenen het mij aan-
genaam zal zijn, dat men mij niet hindere, om mij in
leer en praktijk stiptelijk aan de formulieren te hou-
den, en dat men de praktijk der Kerk niet gebruike
tot eene uitlegster der formulieren, om daaruit de
Gereformeerde leer te betoogen en te bewijzen, maar
die formulieren zelve; waarom ik dan ook mijne
belijdenis sluit, met de vermaning van onze Dordtsche
vaders in het besluit, voorkomende achter de 5 arti-
kelen tegen de Remonstranten, dus luidende:

„Waarom zooveel als den naam onzes Zaligmakers
JESUS CHRISTUS Godvruchtig aanroepen, van deze
Dordtsche Synode bij den naam des Heeren betuigd

jaren en eeuwen geopenbaard heeft. Die kan
meer ten volle „reformatorium“ noemen.

Die moet zich gaan noemen Lutherisch, of Barthi-
aansch, of synodocratisch, of gereformeerd, of doop-
gezend of vrijzinnig, enz. Of, die vereniging moet
zich wel bewust een grondslag ont-
zeggen en zichzelf alleen een doel stellen; b.v. het
doel, om te komen tot het geloof, dat zijn inhoud
put uit den Bijbel en de 3 formulieren.

Alleen maar, zulk een laatste vereniging acht ik
practisch onbestaanbaar. Ten eerste zal de belang-
stelling voor zulk een vereniging niet bar groot zijn.
Als ik mij niet vergis, is de belangstelling in de S.S.R.
voor de belijdenis der 3 formulieren toch al niet bijster
groot. Ik zou wel eens een eerlijke enquête onder de
S.S.R.-leden in willen stellen naar hun geestelijke lig-
ging; ik zou wel eens willen weten, hoeverlen zich dan
zouden moeten uiten als een volmaakt of vrij vergaand
indifferent ten opzichte van de belijdenis der 3 for-
mulieren; ik zou wel eens willen weten, hoeverlen deze
belijdenis bewust den rug hebben toegekeerd en af-
geweken zijn op het Barthiaansche pad. Ik geloof, dat
de doorwerking van het Barthianisme, die wij groot
achten, mogelijk nog veel grooter zou blijken te zijn.
Ik zou wel eens willen weten, hoeverlen geïnfecteerd
zijn door de oecumenische gedachte, de moderne een-
heidsbeweging op kerkelijk gebied, die eveneens haar
duizenden verslaat. Ik zou wel eens willen
weten, hoeverlen van onze jonge studenten, eerste
en tweede jaars, erom uitgelachen willen worden door
de ouderejaars, omdat zij alleen willen gaan leeren be-
lijden wat in de 3 formulieren vervat is, die zij mis-
schien voor nog geen 10 % kennen!

Ik zou wel eens willen weten, hoever de S.S.R. reeds
afgezaakt is van het reformatorisch christendom, zóó-
als dat beleden werd door de groote reformators,
als Calvijn en Beza en Guido de Brès.

Want het interesseert mij in klimmende mate, in
hoe verre de S.S.R., in plaats van een veilig toevlucht-
oord voor onze jongens en meisjes, die gaan studeeren,
te zijn, geworden is tot een vereniging met veel ge-
varen.

Een van de grootste gevaren is zeer zeker, dat deze
jongens en meisjes geïnfecteerd zullen raken met een
kerkelijk indifferentisme, dat direct al in strijd brengt
met de belijdenis in haar art. 27 t.e.m. 29; eenmaal
daarmee geïnfecteerd, leidt de weg zoo spoedig naar
het oecumenische terrein; men haat niet meer, wat
God haat (waarom de Heere de gemeente van Perga-
mus pree, die de leer der Nicolaïeten haatte), maar
men gaat in elkaar verdragen, betgeen God in ons
niet verdraagt! En zóó worden jonge menschen opge-
kweekt door een vereniging, die zegt te staan op
den grondslag der 3 formulieren, en deswege ver-
trouwen zoekt en wekt bij het gereformeerde volk;
jonge menschen, die na eenige jaren van lidmaatschap
vaak beter thuis zijn in de leerstellingen van het socia-
lisme dan in die van het Calvinisme. Hoeveel S.S.R.-
leden hebben, bij de jongste verkiezingen mogelijk wel

worden, dat zij van het geloof der Gereformeerde ker-
ken, niet uit hier en daar bijeengeraapte lasteringen,
noch ook uit bijzondere gezegden van niet
weinige zoo vroegere als latere
leeraren, die dikwijls of ter kwader trouw aan-
gehaald, of verminkt, of in eenen anderen zin ver-
draaid voorgesteld worden, oordeelen; maar uit de
openbare belijdenissen der zelve
kerken, en uit deze verklaring der regtzinnige leer,
met eenparige toestemming van alle en elk der bij-
zondere leden dezer geheele Synode vastgesteld“.

Samenvattende kunnen wij de door Smeedes, onder
instemming van Scholte, ontwikkelde beschouwingen
als volgt formuleeren:

1e. De sacramenten verzegelen zonder meer Gods
beloften, de beloften van het genadeverbond. Van de
beschouwing, dat de sacramenten ook „inwendige ge-
nade“ zouden verzegelen, is bij Smeedes geen spoor
te ontdekken.

2e. De sacramenten werken betekenender- en ver-
zegelenderwijs, d.w.z.: alleen door een g e l o o v i g
gebruik worden zij ten zegen.

3e. De kinderen der geloovigen zijn in Gods ver-
bond opgenomen. Zonder eenige aanvulling, beperking
of wat dan ook, betoogt Smeedes dat.

4e. Aan deze kinderen komen zonder meer de be-
loften des verbonds toe. Van een tweerle, belofte, of
iets van dien aard is bij hen niets te bespeuren.

5e. Van een „inwendige heiligheid“ kan en mag bij
deze kinderen niet gesproken worden.

6e. Wanneer van hen gezegd wordt, dat ze in-Chris-
tus-geheilgd-zijn, wordt niet dit „geheilgd-zijn“ nóch
op inwendige nóch op uitwendige heiligheid, doch
alleen op v e r b o n d s h e i l i g h e i d gedoeld.

7e. Met de „kinderen der geloovigen“ welke gedoopt
moeten worden, worden alleen de kinderen van „naast-
geloovige“ ouders bedoeld.“

Het zal voor ieder duidelijk zijn, dat wat Smeedes-
Scholte in dit artikel beweren over heel de linie af-
wijkt van het t h e o l o g i s c h e brouwsel der laatste
gehouden synodes.

C. V.

*) Over deze stelling spreken we later nog uitvoeriger.

gestemd op de Partij v. d. Arbeid?..... Wat moet ik ervan denken, als ik wijdingsdiensten zie aangekondigd en aanbevolen door de N.C.S.V., de V.C.S.B. en ook door de S.S.R. en den Calvinistischen Studentenbond? Waar spreekt een vrijzinnig, remonstrantisch studentenpredikant, als Da N. v. Gelder? Wat zoekt de S.S.R. daar, bij een vrijzinnige, als zij zelf haar geloof krachtig reformatorisch belijdt in de 3 formulieren?

En zoo weinig voorzichtig en getrouw de S.S.R. tegenwoordig is, als het gaat om het uitnodigen van sprekers, zoo weinig getrouw is zij in het aannemen van nieuwe leden. Er zijn afdelingen, waar Lutherse, vrijzinnigen, en weet ik al niet wat, lid kunnen worden. Schreven Baas en Hey niet eenigen tijd geleden, dat lid in vollen rechte van S.S.R., ook mocht zijn, „die in zijn studententijd met de Gereformeerde levensbeschouwing ook Christus heeft verworpen“! (13de jaarg. No. 10-11, pg. 7). Wie zijn kinderen heden ten dage lid laat worden van de S.S.R. weet in de eerste verte niet meer in welk milieu zij terecht komen.

En alsof dit nog niet erg genoeg is, komt daar ook nog bij een ernstig verschil van meening als het gaat om cultuurwaardering. Terwijl velen meenen, dat bepaalde vruchten van cultuur voor ons verboden zijn; terwijl verschillende anderen zeggen een ernstig onderzoek in te stellen naar het al- of niet verboden van sommige, of ook van DE cultuurvruchten, trekken zeer vele anderen zich van de bezwaren der eersten niets aan, denken er niet aan het onderzoek der tweede groep af te wachten, maar gaan alvast met een gerust, wijl nog nooit ontwaakt geweten, die vruchten aan het eten. Ik denk aan schouwburg, aan de film; vooral ook aan den dans; en men bedenkt niet eens, hoe vanuit die vereniging voor seksuele hygiëne, die via haar huisbezoeksters een diep inzicht krijgt in de verwording van onze maatschappij en in sommige van de oorzaken daarvan, in dit geval speciaal die oorzaken, die liggen op het gebied van het seksuele leven, ik zegde, hoe vanuit die vereniging juist zulk een ernstige waarschuwing uitging tegen den modernen dans, juist omdat die vaak zoo intens hypersexueel van karakter is! P. JASPERSE.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

EEN VRAAG VAN DS LE COINTRE.

Hooggeachte redacteur,

In het „Kort verslag“ van de vergadering der Classis Amersfoort van de Synodaal gebonden Kerken, gehouden 17 April '47 (ondertekend Dr. N. H. Ridderbos) lees ik: „Ds Le Cointre, benoemd tot predikant in alg. dienst voor geestelijke verzorging van Land- en Zeemacht, komt ter vergadering en spreekt haar toe..... Voorts wordt gesproken over onze jongens in Indië. Er is een alarmeering telegram van Ds de Kluis binnengekomen: Stuur veldpredikers, want de nood is verbijsterend groot. Ook kwam er een nog alarmeeringer brief van Ds Luiks..... Daartegenover staat een zeer krachtige actie in de Roomsche Katholieke Kerk. In Batavia is opgericht een comité tot actie voor de Kerken naar Art. 31, de poging als zodanig is heel erg, men vraagt zich af hoe men de verantwoordelijkheid aandurft.“

Veroorloof me hierbij enkele aantekeningen te maken. Ds Le Cointre spreekt over een paar ingekomen berichten, het een nog alarmeeringer dan het ander. Ik meen, dat toen men op onze Groninger Synode dergelijke klanken liet hooren, daarvoor nog al 't een en ander te doen is geweest, ook van de zijde der „geestelijke verzorgers“. Toen werden zulke „onjuiste“ berichten toegeschreven aan enkele kankergrende militairen, die in een slechte bui zulke overdueren voorstellingen naar 't Vaderland overbrieften. Nu komen ze echter van de geestelijke verzorgers zelf. Zijn ze nu ineens voor 100 % geloofwaardig? Met die voorlichting uit Indië is 't toch wonderlijk gesteld!

Een tweede aantekening betreft de actie, die van de leden onzer vrijgemaakte kerken in Indië uitgaat. Ik weet niet in hoeverre Ds Le Cointre deze actie juist teekent als eene „voor de Kerk naar Art. 31“. Ik dacht dat ook deze actie allereerst ten doel had, onze jongens voor allerlei verkeerde invloeden te bewaren. Ook voor den verkeerden invloed, die van allerlei valsche leer op hen kan inwerken. Met die verantwoordelijkheid zal het dus wel best in orde wezen. Me dunkt Ds Le Cointre en de zijnen hebben wel een andere verantwoordelijkheid aangedurfd.

Ten slotte: in het niet door mij geciteerde van de „toespraak“ wordt als een van de mogelijkheden voor onze jongens genoemd hun desillusie. Hierbij zou ik willen vragen: Aan wie hebben ze deze desillusie mee te danken? Toch zeker aan hen, die met hun propaganda voor „Lingadatti“ mede deze desillusie hebben voorbereid? Voor deze desillusie worden de nieuwe lichten bij voorbaat al immuun gemaakt. Sommigen van hen krijgen straks een „politieke scholing in het beleid der regeering“ en worden dan op den troep losgelaten. Die zullen dan wel in Indië aankomen met het groote ideaal voor oogen: Als wapenbroeders samen te werken met de T.R.I. tot meerdere glorie van de Repoebliek.

Inmiddels met de meeste hoogachting Uw lezer

D. DE BOER Tz.

Amersfoort, 28 April 1947.

(Men vraagt zich af hoe Ds Le Cointre de verantwoordelijkheid voor de kerkseuring — hij was synodelid — heeft aangedurfd. Redactie).

GRONINGER BRIEVEN

Amice frater,

De cultuurhistoricus, prof. Huizinga, heeft eenigen tijd voor zijn betreurd verscheiden een interessant werk uitgegeven met den titel: „Homo Ludens“, de spelende mensch.

In alle menschelijke actie speelt hij den spelfactor, in wetenschap en kunst, in vredeswerk en oorlogvoeren, in parlement en politiek. Ook in de theologische disputen, zooals die in de Middeleeuwen en in de dagen der Reformatie menigmaal werden gehouden.

Wellicht zou hij, had hij den kerkelijken strijd onzer dagen nog kunnen aanschouwen, het spel-element daarin ook hebben opgemerkt.

En nu ik in de „Groningsche kerkbode“ der nog gebonden kerken een artikel las van dr van der Zanden over „de vrijgemaakte leer“, en in het „Gereformeerd Jongelingsblad“ een leidraad over de „Eenheid der kerk“, zou ik hem niet gaarne ongelijk geven.

Om goed te kunnen spelen moet men kind zijn, zegt hij. En de Grieksche wijsgeer Heraclitus meende naar de overlevering zegt, dat alle meningsstrijd toch kinderspel was.

Bij zulk spel behoeft de ernst niet afwezig te zijn. Een dichter zei: weetst kinderlijk, niet kinderachtig.

Maar prof. Huizinga spreekt ook van „puerilisme“, dat is kwajongensachtigheid. En dat treft men in sommige propaganda ook aan.

Dr van der Zanden beweert in genoemd artikel, dat niemand er achter kan komen, wat de leer der vrijgemaakten is. Hij althans weet het niet.

Hij wil nog niet zeggen, dat de vrijgemaakte kerken van de belijdenis afwijken, maar sommigen der „leiders“ doen dit wel, en de kerk laat dit toe.

Echter, zij heeft ook nog geen bindende uitspraak gedaan, zooals de kerk van dr van der Zanden. Er is inzake verbond en doop nog zekere leervrijheid. Nu lijkt dit op iets meer dan kinderspel.

Want het staat als een paal boven water vast, dat zeer vele kerken in het synodocratisch verband zich in het geheel niet houden aan de bindende uitspraken harer Synoden. Dr van der Zanden kent er ook slechts één meer, n.l. die van '46.

Een domini op Urk, die wel iets gelijkt op dien legendarischen predikant van hetzelfde eiland uit vroegere tijden, die, naar het bekende versje zegt, zijn preek had vergeten, verklaarde in een dispuut met ds Bremmer het voor 99 procent met hem eens te zijn. De andere domini deed zulks nog niet voor één procent.

Nemen wij nu aan, dat zulks ook in het preeken der beide predikanten zal uitkomen, wat moeten de Urkers dan wel denken van bindende verklaringen en kerkelijke gehoorzaamheid, van verbond en doop? Het is wat te zeggen, zooveel verwarring en dat op zoo'n klein erf.

Maar dit nu daargelaten, dr van der Zanden vertelt ook de enormiteit (art. 24 Geloofsbel.), dat volgens de vrijgemaakten het geloof de wedergeboorte werkt.

Weet hij nu wel weer, wat de leer der vrijgemaakten is?

Hij doet dan den vrijgemaakten predikant, die een briefwisseling met hem heeft gewaagd, dit voorstel: „laten de vrijgemaakten nu zeggen: wij leeren, dat niet één kind deelt in de belofte der wedergeboorte welke „zonder ons en in ons“ geschiedt, en daarom kunnen wij er bij voorbaat ook niets van zeggen, of er wel één kind der gemeente ooit wedergeboren zal worden. Dit is voor ons even onzeker, als de wedergeboorte der heidenen, aan wie wij het Evangelie verkondigen“.

Niettemin doopen wij de kinderen voordat zij gelooven, terwijl wij de heidenen niet doopen voordat zij gelooven.

Dat moeten de vrijgemaakten zeggen, en, als dat geschiedt, zegt dr van der Zanden, dan kom ik en roep: dat is tegen Gods Woord en tegen de belijdenis.

Toen ik dezen voorslag las, liet ik het blad even vallen en mijn gedachten gingen terug naar een kinderspel van jaren geleden. Het was bij een vriend, wiens oudste, Kareltje, den aanvalligen leeftijd had bereikt van vier jaar, en die in den tuin met zijn buurvriendje, Jan, zijn spelfantasie uitleefde.

Zie eens, Jan, zei Kareltje, nu zou ik daar stilte om dien hoek gaan staan en jij zou daar dan heenloopen en niets merken, en dan zou ik roepen: boe, en dan zou jij erg schrikken.

Met kluchtigen ernst vertelde hij mij, dat zij „verschrikkingen“ speelden. Het gebeurde dan ook precies alzoo.

Welnu, zoo is nu ook het spel, dat door dezen docter in de theologie wordt voorgesteld.

Heeft hij als Annet uit Starings „Verjongingskuur“ iets op de tong gekregen uit Krekelmarg, dat oud Annet weer in de wieg deed leggen, omdat zij er wat te veel van nam?

Kinderspel — zelfs van groote mannen, iemand kan er recht van genieten.

En ik vergat nu, haast, dat deze docter in de theologie, ter wille van den goeden toon, de vrijgemaakten even te voren verweet, dat zij de Verklaring van '46 verdraaiden — door hun inlegkunde — om de eigen menschen van die verklaring afkeerig te maken.

En nu kom ik tot wat ergers dan kinderspel. N.l. op die leidraad in het jongelingsblad.

De schrijver zegt, dat de plaatselijke kerk wel zelfstandig is, maar dat er eef kerkverband moet zijn en kerkelijke gehoorzaamheid.

Als een synode besluiten neemt dan moeten de kerkkeraden gehoorzamen.

Anders komt er gedeeldheid.

Nu neemt hij aan, dat zulke gedeeldheid soms veroorzaakt kan worden door het kwaad der hiërarchie. Zulke hiërarchie is er bij Rome en bij de Ned. Herv. kerk.

Maar er is natuurlijk geen sprake van bij de synodocraten.

De zonde kan ook anders optreden tot verstoring van de kerkelijke eenheid. En dan wordt gewezen op het voorbeeld der Donatisten, die door Augustinus zoo fel bestreden werden, zegt de schrijver, „want zij ijverden op valsche wijze voor Christus' kerk“.

En dan komt de klap op den vuurpijl.

„Zoo in 1944 prof. Schilder met de zijnen, die ten onrechte meenden, dat in de Gereformeerde kerken de hiërarchie was teruggekeerd. Deze z.g.n. vrijmaking, waarbij ook schriftuurlijke besluiten over den doop werden verworpen, draagt duidelijk een Donatistisch karakter. Duizenden ambtsdragers werden door de „vrijgemaakten“ verworpen“.

Als men dat leest, staat men toch even te kijken. Zoo worden nu die arme jongens van dien bond voor-geleed.

Met zulke leugens worden zij gevoed, terwijl het bondsbestuur nog wel beweert, dat er in zijn organisatie zeer wel plaats is voor de kinderen der vrijgemaakte kerk.

Wat moet er, zoo vraag ik mij af, in iemands geest omgaan, om zoo iets te kunnen beweren?

Nu zijn wij niet uitgeworpen, maar wij hebben de anderen, duizenden ambtsdragers, verworpen.

Is er in heel onzer kerkstrijd één enkel voorbeeld te noemen, dat onzerzijds een enkele ambtsdrager, predikant of ouderling, werd gewraakt? Heeft iemand onzer er ooit aan gedacht dr van der Zanden aan te klagen? Of prof. Grosheide, of prof. Ridderbos?

Hier is erger dan kinderspel.

Het lijkt meer op het spel der Fairies in Shakespeares „A Midsummers Night's Dream“. Als Oberon zijn vrouw wil verderven, en Puck het gevaarlijke gif meegeeft, en zegt:

And with the juice of this I will streak her eyes,
And make her full of hateful fantasies.

De oogen zullen met het gevaarlijke vocht bestreken worden en het slachtoffer zal vervuld worden met boosaardige fantasieën.

Lieden, die de jeugd durven voorlichten op de genoemde wijze, zijn zeker vervuld met booze fantasieën en zijn nu bezig de oogen der verbondsjeugd te bederven.

Dit is heel, heel erg.

Trouwens zulke dingen schaden altijd wie er gebruik van maakt.

Zij werken als een boemerang. Het springt in hun eigen gelaat terug.

Laat ik om zulks te doen zien, eens voor een keer hun wijze van doen, hun weg volgen.

Allereerst dan het kinderspel van dr van der Zanden.

Ik schrijf nu weer dat wonderlijke zinnetje met dien loozen voorslag af. Wij moesten zeggen: wij doopen kinderen, voordat zij gelooven, terwijl wij de heidenen niet doopen voordat zij gelooven.

Nu moet ik toch aannemen, dat dr van der Zanden in dit voorstel het woord gelooven telkens in denzelfden zin neemt. Het beteekent in het eene geval dus precies hetzelfde als in het andere.

Het zou zeker onbeleefd wezen tegenover zulk een geleerd man aan te nemen, dat hij de eerste wet voor zulk een taalspel zou gaan schenden.

Welnu, een kind kan niet actief bewust gelooven en hier wordt dus onder geloof verstaan: wedergeboorte, zij het dan verondersteld.

Ook dr van der Zanden kan niet weten of er wel een van deze verondersteld wedergeborenen werkelijk wedergeboren is, of het ooit zal worden.

Het kind wordt dus bij de vrijgemaakten gedoopt voordat het geloof en bij dr van der Zanden na dat het geloof. Hij veronderstelt dan dat het kind het geloof in den zin van wedergeboorte bezit of het eens bezitten zal, dus uitverkoren is.

En zoo is het in zijn kerk ook met den volwassene, dien wij nu wel kunnen gelijkstellen met den genoemden heiden.

Maar ik kan veel verder gaan.

De ambtsdrager, die het kind of den heiden doopt, moet ook verondersteld wedergeboren zijn. Ware immers ooit het tegendeel gebleken, dan zou hij of de kerk hebben verlaten of afgezet zijn.

De domini, dezen elsch moeten wij wel stellen, moet heilig, d.w.z. wedergeboren zijn.

Ook het kind zou men niet mogen doopen, als men

wist, dat

Wij zien die doopt en dat o

loof moe ouders a

Zij moe

zijn, wan de domine

worden.

Zoekt a

historie, a

afweet:

En de

dezen bo

let zich e

Ik wen

aan zich

Maar e

isme bev

Hij zeg

Dat was

Maar i

kerkbegri

Volkskerk

Is het

erg bezor

staats-er

had, zou

van kunn

Weet d

bang was

het dreig

weld der

bleek gro

aanzien v

kerk van

uitleg kw

Dat wi

strijd, die

met bero

En als

niet rept,

hem om

denkt, d

voorheen

regelen t

De go

heden ze

Ik moe

juk der s

mij zou v

meer.

Maar i

overkant

zwaarden

snaap wie

Met ha